

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา

เด็กเป็นรากฐานที่สำคัญของการพัฒนาประเทศ และเป็นต้นทุนทางสังคมที่มีค่ามากที่สุด โดยเฉพาะเด็กปฐมวัย (แรกเกิดถึง 5 ปี) ซึ่งเป็นช่วงวัยที่มีการพัฒนาทุกด้านสูงสุด การเลี้ยงดู การดูแลสุขภาพ และการจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเจริญเติบโตและการเรียนรู้ด้านต่างๆ ของเด็ก จะช่วยให้เด็กเติบโตอย่างมีคุณภาพ ซึ่งเด็กปฐมวัยควรได้รับการพัฒนาจากการเลี้ยงดูของพ่อแม่ และบุคคลในครอบครัว ทั้งการเจริญเติบโตของร่างกาย สติปัญญา จิตใจ และทักษะทางสังคมต่างๆ เพื่อเป็นรากฐานที่ดีสำหรับการพัฒนาในวัยต่อไป แต่เนื่องจากสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน ความจำเป็นในการประกอบอาชีพและความเป็นครอบครัวเดี่ยว ทำให้พ่อแม่ต้องหาผู้ดูแลแทนตนเอง สถานรับเลี้ยงดูเด็ก จึงมีบทบาทสำคัญแทนพ่อแม่

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พุทธศักราช 2542 ซึ่งออกตามความในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 ได้บัญญัติอำนาจและหน้าที่ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกประเภทรับผิดชอบการจัดบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนในพื้นที่ ซึ่งรวมถึงการจัดการศึกษาด้วย และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บททางการศึกษา ก็ได้บัญญัติไว้ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีสิทธิจัดการศึกษาระดับใดก็ได้ ตามความพร้อมความเหมาะสม และความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ ประกอบกับแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้กำหนดให้การศึกษาปฐมวัย หรือก่อนประถมศึกษา เป็นหน้าที่ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดทำ โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อเป็นการกระจายโอกาสให้ประชาชนผู้ปกครองได้รับบริการเพื่อเตรียมความพร้อมทางร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และลักษณะนิสัยให้เป็นไปอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการเต็มตามศักยภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม ระเบียบวินัย และมีความพร้อมที่จะเข้ารับการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะหน่วยงานซึ่งมีภารกิจหน้าที่รับผิดชอบด้านการพัฒนาเด็ก ไม่ว่าจะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบใดก็ตาม ทั้งองค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล หรือเมืองพัทยาที่ดี ล้วนแต่มีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการเกี่ยวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งสิ้น ปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้จัดตั้ง และดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กพร้อมทั้งรับถ่ายโอนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งเดิมอยู่ในความดูแลรับผิดชอบของส่วนราชการต่างๆ เช่น กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงแรงงาน โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่รับผิดชอบในการส่งเสริมและพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในทุกๆ ด้าน เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ และได้มาตรฐาน (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น.

2547 : 1)

กระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ขึ้นเพื่อให้สถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ เป็นมาตรฐานเดียวกัน และเพื่อส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยได้เติบโต มีพัฒนาการทุกด้านอย่างสมดุลเหมาะสมกับวัย เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข และเติบโตเป็นพลเมืองที่ดีมีคุณภาพ หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยดังกล่าวเป็นหลักสูตรแกนกลาง ที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นเช่นเดียวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกำหนดปรัชญาการศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ปี บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติ และพัฒนาการของเด็กแต่ละคนตามศักยภาพกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติ และพัฒนาการของเด็กแต่ละคนตามศักยภาพและมีหลักการให้เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูเพื่อพัฒนาตนเอง ตามลำดับขั้นของพัฒนาการทุกด้านอย่างสมดุลและเต็มศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 1) เป็นภารกิจของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่จะนำหลักสูตรแกนกลางมาจัดทำรายละเอียดเป็นหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยขึ้นมาเพื่อวางแผนพัฒนาผู้เรียน ทั้งนี้ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะต้องร่วมมือกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรท้องถิ่น และสถาบันอื่นๆ เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน มีการจัดการศึกษา อบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล เลือกรวมปัญหาและวิทยาการต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาความต้องการ

องค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดมหาสารคาม ปัจจุบันดูแลรับผิดชอบศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งหมด 322 ศูนย์ มีครูผู้ดูแลเด็ก 769 คน เด็กเล็ก 14,768 คน ซึ่งเป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ถ่ายโอนจากกรมการพัฒนาชุมชน 110 ศูนย์ ถ่ายโอนจากกรมการศาสนา 143 ศูนย์ ถ่ายโอนจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพช.เดิม) 18 ศูนย์ และองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีความ

พร้อมจัดตั้งเอง 51 ศูนย์ (สำนักงานท้องถิ่นจังหวัด. 2550) ทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลหลายแห่งซึ่งไม่เคยจัดการศึกษาประสบปัญหาต่างๆ หลายด้าน จากสัมภาษณ์ครูผู้ดูแลเด็กพบว่า มีปัญหาทั้งด้านการดำเนินงานของศูนย์ ด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร ด้านสถานที่ และที่สำคัญคือด้านการจัดการศึกษาที่ทั้งครูผู้ดูแลเด็ก และผู้ที่เกี่ยวข้องยังสับสนและขาดความเข้าใจด้านการจัดการศึกษา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความคิดเห็นของผู้ดูแลเด็กที่มีต่อปัญหาการจัดการศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดมหาสารคาม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดมหาสารคาม ทั้งโดยรวมและแยกเป็นรายการกิจ
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ดูแลเด็ก จำแนกตามวุฒิทางการศึกษา และประสบการณ์ในการสอน ที่มีต่อปัญหาการจัดการศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดมหาสารคาม

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 - 1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้ดูแลเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 769 คน
 - 1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ดูแลเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 300 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มจากประชากรโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอนและกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากประชากรโดยการเปิดตารางเครจซี่และมอร์แกน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

- 2.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่
 - 2.1.1 วุฒิทางการศึกษาของผู้ดูแลเด็ก แบ่งเป็นดังนี้
 - 1) ต่ำกว่าปริญญาตรี
 - 2) ปริญญาตรีขึ้นไป

2.1.2 ประสิทธิภาพในการสอนระดับปฐมวัย แบ่งเป็นดังนี้

- 1) ต่ำกว่า 1 ปี
- 2) 1 – 5 ปี
- 3) 6 – 10 ปี
- 4) 11 ปีขึ้นไป

2.2 ตัวแปรตามได้แก่

ปัญหาการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

นิยามศัพท์เฉพาะ

การจัดการศึกษา หมายถึง การดำเนินงานในการเตรียมความพร้อมให้กับเด็กๆ ในทุกด้านตามวัยและศักยภาพของเด็กแต่ละคน แยกไว้ 7 ด้าน ดังนี้

1. หลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง การให้การศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียน และการจัดกิจกรรมทุกชนิดในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การพัฒนาและจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การเขียนแผนการจัดประสบการณ์
2. แนวทางการจัดประสบการณ์ หมายถึง การดำเนินกิจกรรมให้สอดคล้องกับแนวทางการจัดประสบการณ์ และแผนการจัดประสบการณ์ การจัดกิจกรรมตามตารางกิจกรรมประจำวัน การส่งเสริมพัฒนาการของเด็กทุกๆ ด้าน การร่วมมือของผู้ปกครอง การนิเทศ และติดตามผลการปฏิบัติงาน
3. การจัดสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่ หมายถึง งานด้านอาคารสถานที่เกี่ยวกับการตกแต่งสถานที่ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน การใช้อาคารสถานที่ รวมถึงการบำรุงรักษา เพื่อประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอน
4. สื่อการเรียนการสอน หมายถึง วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ที่ใช้ประกอบการเรียนการสอน งบประมาณ การเบิกจ่าย รวมทั้งการผลิตสื่อการเรียนการสอน
5. การประเมินพัฒนาการเด็ก หมายถึง การตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญาของเด็ก การมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการประเมินพัฒนาการเด็ก การจัดหาเครื่องมือสำหรับประเมิน เทคนิควิธี ขั้นตอน รวมถึงการรายงานการประเมินพัฒนาการ

6. การนิเทศภายใน หมายถึง การเสนอแนะการช่วยเหลือ การสนับสนุนส่งเสริม เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้ โดยมีการวางแผนการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง การได้รับการดูแลช่วยเหลือจากผู้บริหาร

7. การประชุมอบรมสัมมนา หมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงาน กระตุ้นให้ครูได้ปรับปรุงและพัฒนาการสอนของตนให้มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วยการจัดการประชุมอบรมที่ตรงกับปัญหาและความต้องการ การเข้าร่วมการประชุมอบรมอย่างต่อเนื่อง การจัดงบประมาณสนับสนุนในการประชุมอบรม

8. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียน หมายถึง งานสร้างความเข้าใจและการทำงานร่วมกันระหว่างครูกับผู้ปกครอง การติดต่อสื่อสารระหว่างบ้านกับโรงเรียน

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง สถานที่ดูแลและให้การศึกษาเด็ก อายุระหว่าง 3 – 5 ปี มีฐานะเทียบเท่าสถานศึกษา เป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนตำบล จังหวัดมหาสารคาม ที่ได้รับการถ่ายโอนจากหน่วยงานต่างๆ และที่จัดตั้งขึ้นเอง มีบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน ประกอบด้วย ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ นายกฯ และปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนบุคลากรซึ่งทำหน้าที่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อาทิ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ดูแลเด็ก ผู้ประกอบอาหาร และผู้ทำความสะอาด เป็นต้น

ผู้ดูแลเด็กเล็ก หมายถึง ผู้ทำหน้าที่อบรมเลี้ยงดูเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งจะต้องอยู่ใกล้ชิดกับเด็กออกจากพ่อแม่

ปัญหาการบริหารงานวิชาการ หมายถึง ข้อบกพร่องที่จะต้องพิจารณาแก้ไขในการดำเนินกิจกรรมตามภารกิจการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย ประกอบด้วย หลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ แนวทางการจัดประสบการณ์ สื่อการเรียนการสอน การจัดสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่ การประเมินพัฒนาการเด็ก การนิเทศภายใน การประชุมอบรมสัมมนา ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียน

วุฒิการศึกษาของผู้ดูแลเด็ก หมายถึง การศึกษาสูงสุดของผู้ดูแลเด็ก โดยแบ่งเป็นวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี กับปริญญาตรีขึ้นไป

ประสบการณ์การสอนระดับปฐมวัย หมายถึง เวลาที่ผู้ดูแลเด็กเริ่มปฏิบัติหน้าที่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่อเนื่องกันถึงปัจจุบัน โดยแบ่งเป็นช่วงประสบการณ์การสอน 4 ช่วง คือ(1) ต่ำกว่า 1 ปี (2) 1 – 5 ปี (3) 6 – 10 ปี (4) 11 ปีขึ้นไป

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัยครั้งนี้จะทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ สำหรับคณะกรรมการบริหาร นักวิชาการ และผู้เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัด มหาสารคาม เพื่อใช้ในการวางแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ทฤษฎีหรือกรอบแนวคิด (Conceptual Framework) ของโครงการวิจัย

